

Uusi vesihuoltolaki

Vesiosuuskuntapäivät 2026

Hankasalmi 6.2.2026

Vesihuoltolaki: vähän historiaa

- Vesihuoltolaki (119/2001) voimaan 1.3.2001
 - Vesihuoltolakiin koottiin säännökset muun muassa vesihuollon järjestämisestä, vesihuoltolaitoksista ja vesihuollon maksuista
 - Lailla kumottiin laki yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista (982/1977) sekä laki jätevesimaksusta (610/1973)
- Ensimmäiset suuremmat muutokset vesihuoltolakiin vuonna 2014 (HE 218/2013 vp, muutokset voimaan 1.9.2014)
 - Tavoitteena varmistaa turvallisten ja kohtuuhintaisten vesihuoltopalvelujen saatavuus sekä parantaa hulevesien hallintaa
 - Lakiin lisättiin mm. vesihuoltolaitoksen varautumista häiriötilanteisiin koskevaa sääntelyä
- Vuoden 2014 muutosten jälkeen lukuisia pienempiä muutoksia vesihuoltolakiin liittyen mm. kyberturvallisuudirektiivin (HE 192/2017 vp, voimaan 9.5.2018) ja juomavesidirektiivin (HE 196/2022 vp, voimaan 12.1.2023) kansalliseen täytäntöönpanoon

Vesihuoltolain tuoreet muutokset

- Taustalla
 - Orpon hallitusohjelma (6.6): Vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä
 - Eduskunnan Vesi on meidän -pätös (EK 26/2021 vp – KAA 2/2020 vp)
 - Kansallisen vesihuoltouudistuksen ohjelma (Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2021:7)
 - *Osana kansallisen vesihuoltouudistuksen toimeenpanoa käydään läpi esiin nousseet vesihuoltolainsäädännön uudistamistarpeet, mahdollisuudet sekä toteuttamiskelpoisuus.*
- Lakimuutokset (laki 1087/2025, HE 40/2025 vp) ja vesihuoltoasetus (1173/2025) voimaan 1.1.2026
 - Huom. melko runsaat siirtymäajat
 - Nostona: eduskuntakäsittelyn aikana poistuneet vesihuoltolaitoksen henkilöstön rikosoikeudellista virkavastuuta koskeva säännös sekä viittaus yhdyskuntajätevesidirektiivissä tarkoitettuihin taajamiin

OSA 1 Taustaa

Vesihuoltolain peruskäsitteitä ja taustaa

Vesihuoltolaki

- 1 luku - Yleiset säännökset
- 2 luku - Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen
- 3 luku - Liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon ja vesihuollon hoitaminen
- 3 a luku - Huleveden viemäroinnin järjestäminen ja hoitaminen
- 4 luku - Vesihuoltolaitoksen taloushallinto
- 5 luku - Sopimukset vesihuollosta ja huleveden viemäroinnistä
- 6 luku - Keskeytys ja virhe
- 7 luku - Valvonta, hallintopakko ja muutoksenhaku
- 8 luku - Erinäisiä säännöksiä

Lain tavoite ja soveltamisala

- Vesihuoltolain tavoite (1 §)
 - Turvata sellainen vesihuolto, joka mahdollistaa kohtuullisin kustannuksin ja **toimintavarmasti**:
 - Terveystensuojelulain nojalla säädetyt laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävän riittävän talousveden saannin; ja
 - Terveiden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisen viemäroinnin
 - Soveltamisala (2 §)
 - Asutuksen vesihuolto sekä asutukseen vesihuollon kannalta rinnastuva elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuolto
 - Hulevesien viemärointi siltä osin kuin se kuuluu vesihuoltolaitokselle
- Lain soveltamisala pysyy muutoin muuttumattomana, mutta puolustushallinnon vesihuolto rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle
- Rajaus ”selkeyden vuoksi”, koskee puolustushallinnon vesihuoltoa kokonaisuudessaan

Vesihuoltolaitoksen määritelmä (3 §)

- Vesihuoltolaitoksen määritelmä yhdenmukaistettiin terveydensuojelulain talousvettä toimittavan laitoksen määritelmän kanssa
- Vesihuoltolaitoksella tarkoitetaan laitosta, joka:
 - Huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta JA
 - Toimittaa vettä talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin taikka vastaanottaa jätevettä vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilöltä
- Eli: vesihuoltolain mukaisen vesihuoltolaitoksen määritelmä erotettiin toiminta-alueesta → myös ne kokorajan ylittävät laitokset, joilla ei ole kunnan vahvistamaa toiminta-aluetta, ovat lain mukaisia vesihuoltolaitoksia
- Ns. rajanvetotapaukset haasteena: ratkaistaan pitkän aikavälin keskiarvojen perusteella yhteistyössä tesu-viranomaisen kanssa, pyrkimyksenä yhteinen näkemys
- Valvonnan toteuttamisen kannalta tärkeää, että vesihuoltolaitokset ovat Veetissä!

Määritelmämuutoksen myötä lain ulkopuolelle putoavat laitokset (mikrolaitokset, kimppakaivot)

- Sovelletaan vesihuoltolakia kunnes kunta tarkistaa toiminta-alueen
- Jos kunta päättää tarkistamisen yhteydessä hyväksyä laitokselle toiminta-alueen (eli ei lakkautta sitä), pikkulaitokset edelleen lain soveltamisen piirissä, vaikkeivat täytäkään vesihuoltolaitoksen määritelmää

Vesihuoltolaitoksen asiakkaan määritelmä (3 §)

- Vesihuoltolaitoksen vesihuoltolain mukainen asiakas on aina kiinteistön omistaja tai haltija (ei voi olla "muu")
- Asiakkaan kanssa tehdään vesihuoltolain 5 luvun mukainen sopimus (kuluttajasopimus)
- Eli: jos vesihuoltolaitos myy vettä esimerkiksi osuuskunnalle, osuuskunta ei ole vesihuoltolain tarkoittama asiakas → sopimussuhteeseen ei sovelleta vesihuoltolain säännöksiä

Tukkuvesihuoltolaitoksen määritelmä (3 §)

- *Tässä laissa tarkoitetaan **tukkuvesihuoltolaitoksella laitosta**, joka toimittaa vettä vesihuoltolaitokselle, tai johtaa tai käsittelee vesihuoltolaitoksen jätevesiä*
- Vesihuoltolaissa on erikseen laajennettu 15, 15 a, 15 b, 16, 20 ja 20 d §:n tiettyjä velvoitteita koskemaan myös laitoksia, jotka toimittavat vettä vesihuoltolaitokselle tai johtavat tai käsittelevät vesihuoltolaitoksen jätevesiä
- Käytännössä voi syntyä tilanteita, joissa laitos toimii toisaalta tukkuvesihuoltolaitoksena, eli toimittaa talousvettä toiselle vesihuoltolaitokselle tai käsittelee vesihuoltolaitoksen jätevesiä, ja toisaalta taas vesihuoltolaitoksena. Näissä tilanteissa laitokseen sovelletaan kaikkia vesihuoltolaitosta koskevia säännöksiä → laitos on vesihuoltolaitos

Vesihuolto-omaisuuden määritelmä

- Tässä laissa tarkoitetaan *vesihuolto-omaisuudella* vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitoksen **käytössä olevaa** talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoa sekä vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitoksen käytössä olevia veden ottamiseen, käsittelyyn ja toimittamiseen sekä jäteveden vastaanottamiseen ja käsittelyyn välittömästi liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitteita.
- Merkitystä erityisesti 4 c §:n säännösten kannalta (myyntikielto yms.)
- Vesihuolto-omaisuutta **ei ole**
 - Kiinteistön oma vesihuoltolaitteisto (liittämiskohtaan saakka)
 - Toimistorakennukset tms. omaisuus, jolla ei välitöntä merkitystä vesihuollon kannalta
 - Tilapäisesti käytössä oleva omaisuus (esim. varavedenjakelulaitteisto)
 - Lietteen käsittelyyn liittyvä omaisuus
 - Muu kuin laitoksen vedenkäsittelyyn tarvittava omaisuus, eli esimerkiksi kemikaalivarastot, automaatio- tai tietojärjestelmäomaisuus, huoltoon, puhtaanapitoon tai operointiin tarvittava omaisuus ei kuuluisi määritelmän piiriin (→ HUOM, tällä muulla omaisuudella voi kuitenkin olla omaisuudenhallintasuunnittelussa merkitystä)

Toiminta-alueet

Toiminta-alueen määritelmä (3 §)

- *Alue, jolla vesihuoltolaitos huolehtii vesihuollosta sen mukaan kuin laissa säädetään ja jolla oleva kiinteistö on liitettävä vesihuoltolaitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon*
- Kunnan vesihuollon järjestämisvelvollisuuden (6 §) pääasiallinen toteuttamiskeino on vesihuoltolaitoksen perustaminen tai sen toiminta-alueen laajentaminen
- Kunnan alueella vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen vuoksi (7 §)
 - Huom! Viittaus yhdyskuntajätevesidirektiiviin poistunut eduskuntakäsittelyn aikana

Toiminta-alueet (7, 8, 8 a ja 8 b §)

- Toiminta-alueiden säännöllinen päivittäminen
- Kunnan velvollisuus arvioida jokaisen alueellaan sijaitsevan vesihuoltolaitoksen osalta onko laitokselle tarve määritellä toiminta-alue
- Toiminta-alueen hyväksymisedellytyksiä koskevaa uutta sääntelyä
 - Pitää olla rekisteröitynyt yritys tai yhteisö (y-tunnus)
- Toiminta-alueen supistamisen ja kokonaan lakkauttamisen edellytykset
 - Vesihuoltotarpeiden muutos, joka johtanut laitoksen toimintaedellytysten olennaiseen heikentymiseen, TAI
 - Toiminta-aluepäättöksen perusteet osoittautuneet olennaisesti virheellisiksi
→ Vesihuollon turvaaminen supistamis- ja lakkauttamistilanteessa
- Siirtymäaika: kunta tarkistaa toiminta-alueet ja arvioi tarpeen toiminta-alueelle viimeistään 1.1.2031

Toiminta-alueiden määrittelystä ja tiedonhallinnasta (8 a §)

- Hyväksyessään toiminta-alueen kunnan tulee toiminta-alueen eri osien vesihuollon tarpeet huomioon ottaen määrittää alueet, joille vesihuoltolaitoksen tulee rakentaa talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostot. Toiminta-aluepäätöksen yhteydessä on myös **asetettava tavoitteellinen** yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaava **aikataulu** talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostojen **rakentamiselle** toiminta-alueen eri osissa.
- Toiminta-alue sekä sillä olevat alueet, joille vesihuoltolaitoksen tulee rakentaa talousvesi- tai jätevesiviemäriverkosto, esitetään **kartalla**. Toiminta-aluekarttaan ei tule sisällyttää vedenottamo- tai verkostotietoa.
- **Kunta vastaa** siitä, että toiminta-alueetiedot **toimitetaan** koneluettavana paikkatietona **Suomen ympäristökeskukselle** ilman aiheetonta viivytystä.
- Suomen ympäristökeskus huolehtii siitä, että toiminta-aluekartat **julkaistaan** yleisessä tietoverkossa.

Muutokset valvontaviranomaisten toimivallassa

Valvontaviranomaisten toimivalta

- Yleinen vs. erityinen valvontatoimivalta
 - Elinvoimakeskuksen yleinen valvontatoimivalta = toimivalta valvoa lakia kokonaisuudessaan, ei rajoitu yksittäisiin erityistilanteisiin
 - Ei tarkoita sitä, että jatkossa kohdistaa aktiivista valvontaa ”kaikkeen”, mutta mahdollisuus puuttua tarpeen mukaan
 - Ei tarkoita myöskään sitä, että EVK valvoisi yksittäisen asiakkaan ja laitoksen välistä yksityisoikeudellista sopimussuhdetta, siihen liittyvät riidat edelleen käräjille
- Kuntien ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisten ”erityinen valvontatoimivalta”, rajoittuu viranomaisten toimialaan kuuluviin asioihin
 - Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen: erityisesti liittämisvelvollisuus, vapautukset
 - Kunnan terveydensuojeluviranomainen: tapauskohtaisesti, kun terveydensuojelullista merkitystä
- Lakiin lisätty: valvontaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus (35 a §)
 - Oikeus saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömiä tietoja
 - Tarkastusoikeus

OSA 2 Laitoksille

Vesihuoltolaitosten omaisuudenhallinta

Vesihuoltolain uudistaminen

Korjausvelka

Vesihuollon omaisuudenhallintaan
suunnitelmallisuutta

Maa- ja metsätalousministeriö

Keskeisenä tavoitteena on turvata puhtaan juomaveden tuotanto ja jätevesien käsittely sekä estää vesimaksujen kohtuuton nousu.

Arvio vedenjakeluverkoston saneeraustarpeesta *

Putkien käyttöikä on noin 50 vuotta.

Verkoston
rakennusvuodet

Saneerausten
ajoittuminen

1950

1980

2010

2040

2050

Kokonaisinvestointien
määrä nyt 400 M€/vuosi,
vuoteen 2040 mennessä
investointien on oltava

777 M€^{}/Vuosi**

*Tulevaisuuden kestävä vesihuolto – ennakointi, ohjaus ja järjestäminen. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 56/2018.

**Vesihuollon investointitarpeet vuoteen 2040. Vesilaitosyhdistys nro 63, 2020.

Vesihuoltolaitosten omaisuudenhallinta

- Velvollisuus laatia omaisuudenhallintasuunnitelma (9 a §)
 - Tarkoituksena varmistaa, että:
 - Laitos kykenee huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan toimintavarmuudesta
 - Kustannuskattavuuden periaate toteutuisi vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallinnassa
- Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle kuitenkin niin, että edellytykset täyttyvät:
 - Vesihuollon ja huleveden viemäroinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä niillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset 9 a §:ssä tarkoitetun omaisuudenhallintasuunnitelman mukaisesti. (18 §)
 - Maksujen on oltava kohtuulliset ja tasapuoliset.

Vesihuoltoasetus: 3 § Omaisuudenhallintasuunnitelman sisältö

Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma sisältää vähintään:

- 1) tiedot vesihuolto-omaisuudesta ja muusta keskeisestä omaisuudesta, tehdyistä ja suunnitelluista kuntotutkimuksista sekä kunnossapidosta ja huollosta;*
 - Laitokset, keskeisistä laitteistot, verkostot (nb paikkatietomuodossa VHL 15 §), pumppaamot, vedenottamot, kaivot. Sekä muu omaisuus, jolla on merkitystä vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnittelussa, esimerkiksi lietteidenkäsittelyyn tarvittavat laitteistot sekä IT- ja OT-omaisuus. Kuvaus siitä, kuinka usein ja millä tavalla kuntotutkimuksia tehdään. Esimerkiksi eri verkosto-osien kunnan arviointi voisi sisältää kuvauksen käytettävistä menetelmistä ja aikataulutetun tutkimustavoitteen.
- 2) yhteenvedon investointi- ja rahoitustarpeiden kokonaisuudesta vähintään seuraavalle 20 vuodelle;*
 - Yhteenvedo koostetaan hanketasoisista, yksittäisten vesihuolto-omaisuuskohteiden saneeraus- ja investointitarpeista, eikä omaisuudenhallintasuunnitelmassa edellytetä yksittäisten hankkeiden erittelyä.
- 3) tiedot maksujen nykytasosta ja arvion maksujen muutostarpeista, joita arvioitaessa on otettava huomioon 2 kohdassa tarkoitetut investointitarpeet, liittyjämäärän kehitys sekä muut maksujen tason kannalta oleelliset seikat.*
 - Maksutyypeittäin maksujen nykytaso ja myyntiennusteet, kuten ennuste liittymämäärän kehityksestä ja maksujen suunnitelluista muutoksista, olennaisia muita seikkoja voi olla mm omistajalle tuloutettavasta tuotto ja mahdollisista vesihuoltolaitoksen saamat tuet.

Vesihuoltoasetus: 3 § Omaisuudenhallintasuunnitelman sisältö ja huomioon otettavaa

Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma sisältää vähintään:

*Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma sisältää myös edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen pohjalta laaditun **riskinarvion** vesihuoltolaitoksen talouden tilasta.*

- Sanallisessa riskinarviossa olisi tiivis yhteenveto siitä, kykeneekö laitos oman arvionsa mukaan huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan vesihuollon toimintavarmuudesta ja mitä riskejä laitos tunnistaa omaisuudenhallinnassaan. Tässä arvioinnissa tulisi kuvailla, mikäli on nähtävissä ylitsepääsemättömiä haasteita tulevaisuudessa, esimerkiksi palvelun rahoittamiseksi palvelun käyttäjien vähentyessä tai mikäli yhteistyö tai yhdistyminen toisen alueen laitoksen kanssa on välttämätöntä.

Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman laadinnassa tulee huomioida kunnan vesihuoltosuunnitelmassa esitetty ennuste vesihuoltopalveluiden tarpeiden kehittymisestä kunnassa.

- Vesihuoltolaitoksen tietoon saatettuja kunnan suunnitelmia esimerkiksi uusien verkostoalueiden rakentamisesta tai muista vastaavista rakennushankkeista, sekä toisaalta kunnan suunnitelmista supistaa vesihuoltopalveluita.

Vesihuoltoasetus: 3 § Omaisuudenhallintasuunnitelman laajuus ja ajan tasalla pitäminen

Vesihuoltolaitos ottaa omaisuudenhallintasuunnitelman laadinnassa huomioon laitoksen koon, toiminnan laajuuden ja omaisuuden määrän.

- Vesihuoltolaitokset ovat kooltaan ja omaisuudeltaan hyvin eri kokoisia, omaisuudenhallintasuunnitelman laajuudessa tulisi ottaa huomioon laitoksen koko, toiminnan laajuus ja omaisuuden määrä. Mittavamman omaisuuden osalta suunnitelma on huomattavasti laajempi, kuin jos omaisuutta on esimerkiksi vain jakeluverkostossa

Omaisuudenhallintasuunnitelma pidetään ajan tasalla, ja se tarkistetaan ja tarvittavilta osin päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

- Oletettavasti hidasta muutosta tapahtuu, mm maksujen tarkastusten osalta
- Omaisuudenhallinnan suunnittelu on uusi velvoite. Teeman ympärillä tullaa järjestämään syventävää koulutusta.

Maksut

Maksut

- Maksut (18 ja 19 §)
 - Perusmaksu pakolliseksi
 - Perusmaksun, liittymismaksun ja muiden maksujen tulee olla eri alueilla erisuuruisia, jos tämä on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä
 - Kustannusvastaavuuden periaatteen vahvistaminen
 - Maksujen tasapuolisuus, kohtuullisuus ja riittävyys uus- ja korjausinvestointien kattamiseen edellytyksenä omistajatuloutukselle

Vesihuoltolaitosten varautuminen

Vesihuoltolaitoksen varautuminen (15 a §)

- *Vesihuoltolaitoksen tulee varautua poikkeamiin ja niiden aiheuttamiin häiriötilanteisiin.*
 - Poikkeamalla tarkoitettaisiin tapahtumaa tai muutosta esimerkiksi laitoksen toimintaympäristössä tai muissa olosuhteissa, josta voi aiheutua häiriötä vesihuoltopalvelun tuottamiselle. Poikkeama voisi syntyä esimerkiksi mekaanisesta vikatilanteesta tai inhimillisestä virheestä, ilmastonmuutoksen aiheuttamista olosuhteiden muutoksista, taikka muista ulkoisista tapahtumista. Kun poikkeama aiheuttaa häiriötä laitoksen toiminnassa tai palvelun saatavuudessa, kyseessä olisi häiriötilanne.
- *Vesihuoltolaitos vastaa verkostoihinsa liitettyjen kiinteistöjen vesihuoltopalvelujen saatavuudesta häiriötilanteissa.*
 - Laitoksen vastuu ulottuisi sen verkostojen piirissä olevalle alueelle, joka ei välttämättä ole täysin yhtenevä laitoksen toiminta-alueen kanssa
- *Valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja näihin rinnastuvissa normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa palveluiden saatavuuden taso on sopeutettava tilanteeseen.*
 - Poikkeusolojen kaltaisissa tilanteissa ei välttämättä ole käytännössä mahdollista järjestää korvaavia palveluita yhtä tiheällä kattavuudella kuin normaalioloissa.

Vesihuoltoasetus: 4 § Varautumissuunnitelman sisältö

Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman tavoitteena on tukea vesihuoltolaitoksen varautumista.

Varautumissuunnitelmaan tulee sisältyä vesihuoltolaitoksen kokoon ja toimintaan nähden tarkoituksenmukaisessa laajuudessa vähintään:

1) vesihuoltopalveluiden kannalta kriittisten toimintojen tunnistaminen ja kuvaus, mukaan lukien alihankinta;

- Keskeiset toiminnot yleisellä tasolla. Myös alihankintana hankittavat toiminnot ja palvelut, kuten kemikaalien hankinta, laboratoriopalvelut, automaatiotoimittajat ja varavedenjakelun järjestelyt. Alihankinnan osalta kuvataan palveluista laaditut tämän asetuksen 5 § mukaisesti laaditut sopimukset, esimerkiksi sopimuksen laadinta-ajankohta ja viittaus sopimukseen

2) kuvaus tunnistetuista vaaroista ja vaaratilanteista, niistä aiheutuvien riskien arviointi sekä toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi;

- Kuvaus siitä, miten vesihuoltolain edellyttämä riskienhallinta on tehty ja miten varautumissuunnitelma vastaa riskienhallintatoimien jälkeisen jäännösriskin hallintaan. Vaarat voivat olla toimintahäiriöitä, inhimillisiä erehdyksiä, onnettomuuksia, luonnonkatastrofeja, kansanterveydellisiä hätätilanteita, laaja-alaista vaikuttamista tai terrorismia. Tarkastelussa mukana safety ja security-näkökulmat.

Vesihuoltoasetus: 4 § Varautumissuunnitelman sisältö

3) kuvaus niistä asiakkaista, jotka ovat keskeisiä tai kriittisiä yhteiskunnan toiminnan ja turvallisuuden tai haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien kannalta, sekä sovituista järjestelyistä näiden asiakkaiden vesihuoltopalveluissa;

- Esim sairaaloita ja terveyskeskuksia, palvelutaloja ja vanhainkoteja, suurkeittiöitä ja kekkuskeittiöitä, kouluja ja päiväkoteja, elintarvikeyrityksiä, vankiloita, maanpuolustuksen ja valtion turvallisuuden kannalta merkittäviä kohteita, valtion johtamisen sekä turvallisuus- ja pelastusviranomaisen keskeisiä kohteita sekä suuria kotieläintiloja. Suunnitelmasta tulisi käydä ilmi järjestelyt näiden asiakkaiden vesihuoltopalveluissa, eli se, miten toiminnasta häiriötilanteissa on sovittu, etenkin vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisen vastuunjaon näkökulmasta.

4) kuvaus varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan organisoinnista, mukaan lukien henkilöstön vastuut, resursointi, osaaminen, koulutus ja luotettavuus, sekä kuvaus näiden varmistamisesta;

- Henkilöstön vastuut, resursointi, osaaminen, koulutus ja luotettavuus, sekä kuvaus näiden varmistamisesta. Tämä pitää sisällään eri toimijoiden ja henkilöiden vastuut normaali- ja häiriötilanteissa, häiriötilanteiden resursoinnin ja henkilöstön osaamisen ylläpidon. Osioon olisi sisällytettävä selvitys laitoksella työskentelevien henkilöiden turvallisuusosaamisesta ja sen kehittämisestä sekä laitoksella talousveden terveydellisen laadun turvaamisen kannalta keskeisten toimintojen parissa työskentelevien henkilöiden luotettavuuden varmistamisesta, mikäli se on laitoksen osalta relevanttia.

5) kuvaus toimenpiteistä poikkeamiin ja niiden aiheuttamiin häiriötilanteisiin vastaamiseksi, torjumiseksi ja lieventämiseksi, poikkeamasta palautumiseksi, tarvittavista yhteistyötahoista poikkeamakohtaisesti sekä kuvaus häiriötilanteen aikaisen palvelun järjestämisestä;

- Toimintasuunnitelma on tarkoitus laatia helppokäyttöiseen muotoon, jotta käyttö poikkeavassa tilanteessa olisi mahdollisimman sujuvaa. Miten toimitaan tilanteessa (esim sähkökatko, sabotaasi, putkirikko....)

Vesihuoltoasetus: 4 § Varautumissuunnitelman sisältö

6) viestintäsuunnitelma, johon sisältyy kuvaus sisäisestä ja ulkoisesta tiedonkulusta ja tiedottamisesta häiriötilanteissa;

- Viestintäsuunnitelma, johon sisältyy kuvaus sisäisestä ja ulkoisesta tiedonkulusta ja tiedottamisesta häiriötilanteissa. Tällä tarkoitetaan vesihuoltolaitoksen sisäistä viestintää sekä viestintää asiakkaiden, viranomaisten ja sidosryhmien suuntaan. Lisäksi viestintäsuunnitelma sisältää kuvauksen julkisesta tiedottamisesta. Viestintäsuunnitelma voi olla erillinen asiakirja.

7) kuvaus vesihuoltolaitoksen häiriötilanteissa ja poikkeamissa toimimisen harjoittelusta;

- Varautumissuunnitelmassa kuvataan, miten vesihuoltolaitos harjoittelee varautumista häiriötilanteisiin. Kuvauksessa voi olla esimerkiksi edellisen harjoituksen ajankohta ja keskeinen sisältö, sekä osallistujat ja seuraavan harjoituksen suunniteltu ajankohta, tai kuvaus säännöllisistä harjoituksista. Harjoitukset voisivat olla laitoksen omia, tai muiden sidosryhmien toteuttamia.

8) kuvaus varautumisen ylläpidosta ja seurannasta sekä varautumissuunnitelman päivittämisestä.

- Tässä kerrotaan, miten varautumista kehitetään ja miten sekä kuinka usein varautumissuunnitelma päivitetään. Kuvauksessa hyödynnetään harjoituksissa tai todellisissa tilanteissa opittua ja kuvataan, miten varautumistoimia on näiden perusteella kehitetty.

Mitä tässä pykälässä säädetään vesihuoltolaitoksesta, koskee myös tukkuvesihuoltolaitosta.

NB. Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma on salassa pidettävä asiakirja

Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus (15 §) ja Vesihuoltolaitoksen toiminta palveluiden turvaamiseksi (Vna 5 §)

- *Vesihuoltolaitoksen on saatettava tiedot verkostojen sijainnista koneluettavaan paikkatietomuotoon.*
- *Sopimukset palvelujen turvaamiseksi vesihuoltolaitoksen vesihuoltopalvelun kannalta kriittisten materiaalien ja palveluiden hankintakäytännöistä toimittajien ja alihankkijoiden sekä kunnan kanssa on tehtävä kirjallisesti.*
- *Palvelujen turvaamiseksi häiriötilanteissa vesihuoltolaitoksen on huolehdittava tarvittaessa asevelvollisuuslain (1438/2007) 89 §:n mukaisten henkilövarauksien hakemisesta.*
- *Mitä tässä pykälässä säädetään vesihuoltolaitoksesta, koskee myös tukkuvesihuoltolaitosta.*

Vesihuollon poikkeamasta ilmoittaminen (15 b §)

Tiedonsaanti ja tiedottamisvelvollisuus (16 §)

- *Vesihuoltolaitoksen on ilmoitettava viipymättä elinvoimakeskukselle poikkeamasta, joka voi merkittävästi häiritä tai merkittävästi häiritsee vesihuoltopalvelujen tarjoamista. Vesihuoltolaitoksen tulee tiedottaa poikkeaman aiheuttamasta häiriötilanteesta riittävässä laajuudessa.*
 - *Vesihuollon poikkeaman aiheuttama häiriö on merkittävä, kun se häiritsee tai voi häiritä yli 50 prosenttia vesihuoltolaitoksen asiakkaista tai yli 5 000 ihmisen vesihuoltopalvelua, jos se häiritsee tai voi häiritä varautumissuunnitelmassa tunnistetun keskeisen tai kriittisen asiakkaan vesihuoltopalvelua tai jos häiriö on muutoin vakava.*
- *Vesihuoltolaitoksella ja asiakkaalla on oikeus saada toisiltaan vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen sekä vesihuollon hoitamisen kannalta tarpeelliset tiedot.*
- *Vesihuoltolaitoksen on toimitettava asiakkaalle vähintään kerran vuodessa laskun yhteydessä tai muutoin helposti saatavissa olevassa muodossa tiedot laitoksen toimittaman talousveden laadusta, hinnasta ja kulutuksesta, sekä tieto siitä, missä laitoksen toimintakertomus on luettavissa.*

EVK ja tilannekuva (15 b §)

- *Elinvoimakeskus ylläpitää vesihuollon tilannekuvaa ja toimittaa ilmoituksen tilannekuvan muuttumisesta tiedoksi maa- ja metsätalousministeriölle ja valtioneuvoston tilannekeskukselle. Tilannekuvan muodostamiseksi elinvoimakeskukseen tulee tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa.*
 - Yksi yksittäinen häiriötilanne voisi olla sellainen, että ilmoituskynnys ylittyy, mutta toisaalta usean pienemmän häiriön tai läheltä-piti-tilanteen kokonaisuus voisi myös vaatia ilmoituksen tekemistä.
 - Yhteistyöllä tarkoitetaan keskustelu- ja viestintäyhteyksien luomista ja tarkoituksenmukaisten yhteistyöryhmien tai -verkostojen ylläpitoa. Säännöksen tarkoitus ei ole kuormittaa tarpeettomalla byrokratialla, joten yhteistyön muoto ja menetelmät valitaan paikalliset erityispiirteet ja tarpeet huomioiden, sekä olemassa olevia rakenteita hyödyntäen. Yhteistyövelvoitteen tavoitteena on varmistaa, että toimiva rakenne on olemassa vakavan häiriötilanteen tai poikkeusolojen hallintaan.

Toimintakertomus

Toimintakertomus (20 a §)

- 20 a §:n 2 mom.: Toimintakertomuksessa tulee esittää helposti ymmärrettävässä muodossa tiedot:
 - 1) 20 §:ssä tarkoitetusta tilinpäätöksestä;
 - 2) vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista;
 - 3) *omaisuudenhallintasuunnitelmassa esitettyjen taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten täyttymisestä;*
 - 4) *18 §:n 1 momentin mukaisten maksujen yleisten perusteiden toteutumisesta;*
 - 5) *18 §:n 2 momentin mukaisesti tuloutetun tuoton vaikutuksesta vesihuollon maksuihin.*
- Vesihuoltoasetus 8 §: vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavien tunnuslukujen tulee sisältää tieto vähintään:
 - 1) vesihuollon perus-, käyttö- ja liittämismaksuista sekä maksujen muutoksista;
 - 2) myydyn talousveden ja vastaanotetun jäteveden määristä;
 - 3) asiakkaiden määristä;
 - 4) verkostojen laskuttamattoman veden osuuksista.
- Siirtymäsäännös: uudensisältöinen toimintakertomus tilikaudelta, joka alkaa omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisen jälkeen

OSA 3 Kunnille

Vesi on meidän -kokonaisuus (4 c–e §:t)

Vesihuoltolain uudistaminen

Vesi on Meidän

Vesihuollon myyntikielto turvaa veden kaikille.

Maa- ja metsätalousministeriö

Kunta ei saa myydä vesihuollon omistustaan yksityisille toimijoille.

Säädös

- takaa huoltovarmuuden
- varmistaa julkisen määräysvallan
- turvaa vedensaannin
- ehkäisee kielteisiä ympäristövaikutuksia

Myyntikielto koskee kuntien

- **vesihuolto-laitoksia**
- **tukkuvesihuolto-laitoksia**
- **vesihuolto-omaisuutta**

Vesihuollon kustannukset katetaan asiakasmaksuilla.

Vesihuolto-osuuskunnat ovat mahdollisia jatkossakin.

Vesi on meidän -sääntely (4 c–e §)

- Eduskunnan päätös KAA 2/2020 vp, MmVM 11/2021 vp, EK 26/2021 vp
- Laissa säädetään että:
 - Kunta ei saa luopua vesihuoltoon kohdistuvasta omistuksestaan (myynti toiselle kunnalle ok)
 - Lain voimaantulon jälkeen saa perustaa vain kokonaan kunnan omistuksessa olevia vesihuoltolaitoksia ja tukkuvesihuoltolaitoksia sekä asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia
 - Kokonaan kunnan omistuksessa tai kunnan määräysvallassa olevan laitoksen vesihuolto-omaisuus tulee säilyttää laitoksen omistuksessa, uusi vesihuolto-omaisuus laitoksen omistamaa
 - Kunnalla on etuosto-oikeus alueellaan sijaitsevan vesihuoltolaitoksen, tukkuvesihuoltolaitoksen tai vesihuolto-omaisuuden myyntitilanteessa
 - Lain voimaantulon jälkeen perustetun asiakasomisteisen vesihuolto-osuuskunnan tai sen vesihuolto-omaisuuden saa myydä vain kunnalle, kunnan omistuksessa olevalle laitokselle tai toiselle asiakasomisteiselle vesihuolto-osuuskunnalle

Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa (4 c §)

Kunta ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa omistustaan vesihuoltolaitoksesta, tukkuvesihuoltolaitoksesta tai vesihuolto-omaisuudesta muulle kuin toiselle kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitokselle.

Kokonaan kunnan omistuksessa tai kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa vesihuolto-omaisuutta muulle kuin kunnalle tai kokonaan kunnan omistuksessa olevalle vesihuolto- tai tukkuvesihuoltolaitokselle.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu laitos saa ottaa käyttöön vain omistuksessaan olevaa uutta vesihuolto-omaisuutta.

Perustettavan laitoksen on oltava kokonaan kunnan omistuksessa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos taikka asiakasomisteinen vesihuolto-osuuskunta.

Omaisuuuden myynnin rajoitukset vesihuolto-osuuskunnassa (1087/2025)

Asiakasomisteinen vesihuolto-osuuskunta tai sen vesihuolto-omaisuus voidaan myydä tai muulla tavoin luovuttaa vain kunnalle, kokonaan kunnan omistuksessa olevalle vesihuoltolaitokselle taikka toiselle asiakasomisteiselle vesihuolto-osuuskunnalle.

Vesihuoltolain uudistaminen

Vesi on Meidän

Jatkossa kunnat eivät saa luopua
vesihuollon omistuksestaan.

Maa- ja metsätalousministeriö

Ensimmäinen
yksimielisenä ja neljäs
koskaan hyväksytty
kansalaisaloite.

Vesihuollon toiminta turvataan
ja vesivarat pidetään
kansallisissa käsissä.

Suomessa
on yhteensä

1134
vesihuoltolaitosta
309 kunnassa

Keskitetyn vesihuollon
järjestämisvastuu
on aina kunnilla.
Tämä on osa
huoltovarmuutta.

Osuuskuntatoiminta on
jatkossakin mahdollista.
Muita uusia yksityisiä
vesihuoltolaitoksia
ei voida enää perustaa.

Kunnilla on
etuosto-oikeus
nykyisten yksityisten
vesihuoltolaitosten
kaupoissa.

Liittämisvelvollisuus ja vapautukset liittämisvelvollisuudesta

Liittämisvelvollisuuden muutos (10 §)

- Vahvistetaan sitä pääsääntöä, että toiminta-alueella oleva kiinteistö tulee liittää laitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin → riippumatta siitä, onko kiinteistö taajamassa vai sen ulkopuolella
 - Kuivakäymälöitä koskeva poikkeus säilyy laissa → jos kiinteistöllä pelkkä kuivakäymälä, ei tarvetta liittää jätevesiviemäriin
 - Huom!: siirtymäsäännöksiin varmistetaan, että liittämisvelvollisuuden muutokset taajaman ulkopuolella tulevat voimaan vasta toiminta-aluepäätöksen päivityksen jälkeen → kunta voi rajata toiminta-alueen ulkopuolelle sellaiset taajaman ulkopuoliset alueet, joita ei ole tarkoituksenmukaista saattaa keskitetyn vesihuollon piiriin
 - Kunta tarkistaa toiminta-alueet ja arvioi tarpeen toiminta-alueelle viimeistään 1.1.2031
 - Liittämisvelvollisuus muuttuu (taajamien ulkopuolella toiminta-alueella): 4 vuotta toiminta-alueen tarkistamisesta, eli viimeistään 1.1.2035

Kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon (10 §)

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon.

Kiinteistöä ei tarvitse liittää vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon, jos kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulakia (527/2014).

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä vesihuoltolaitos saa kieltäytyä liittämästä laitoksen talousvesi- tai jätevesiviemäriverkostoon kiinteistöä, jonka vedenkulutus tai jolta jätevesiviemäriin johdettavan jäteveden laatu tai määrä vaikeuttaisi laitoksen toimintaa tai laitoksen edellytyksiä huolehtia tyydyttävästi muiden kiinteistöjen vesihuollosta.

Vesihuoltolaitoksen tulee pyydettäessä toimittaa kunnalle tieto talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon liittyneistä kiinteistöistä.

Vapautukset (11 §)

- Vapautusmahdollisuus jatkossakin olemassa (kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee)
 - Edellytykset: erityisen syyn aiheuttama kohtuuttomuus (= poikkeuksellisen korkeat kustannukset) + laitoksen toimintaedellytykset eivät merkittävästi vaarannu (huomioiden vapautus yksin tai yhdessä muiden vapautusten kanssa) + kiinteistökohtainen järjestelmä ympäristönsuojelulain (jätevedet) ja terveydensuojelulain (talousvesi) mukainen
 - Lisäksi kiinteistön omistajan tai haltijan henkilökohtaiset olosuhteet huomioiva harkinnanvarainen vapautusmahdollisuus niille alueille, joissa liittämisvelvollisuus muuttuu (vrt. ympäristönsuojelulain 156 d §:n mukaiset poikkeukset)
 - [...] vapautus voidaan myöntää, jos liittämisen arvioidaan aiheutuvan **taajaman ulkopuolella** kiinteistön omistajalle tai haltijalle **ilmeisen kohtuuttomaksi**. Liittämisen ilmeistä kohtuuttomuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon kiinteistön omistajan tai haltijan:
 - 1) korkea ikä ja muut vastaavat elämäntilanteeseen liittyvät erityiset tekijät;
 - 2) pitkäaikainen työttömyys tai sairaus taikka muu näihin rinnastuva sosiaalinen suorituseste.
 - Huom!: uutena mahdollisuus periä maksua vapautushakemusten käsittelystä

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen (11 §)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta toistaiseksi voimassa olevan tai määräaikaisen vapautuksen 10 §:ssä tarkoitetusta kiinteistön liittämisvelvollisuudesta tässä pykälässä säädetyn perustein. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta tarvittaessa kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto.

Vapautus liittämisvelvollisuudesta on myönnettävä, jos:

1) liittäminen verkostoon muodostuisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomaksi, kun otetaan huomioon kiinteistön vesihuoltolaitteiston rakentamisesta aiheutuneet kustannukset, liittamisestä aiheutuvat kustannukset, vesihuoltolaitoksen palvelujen vähäinen tarve tai muu vastaava erityinen syy; ja

2) vapauttaminen ei yksin tai yhdessä muiden vapautusten kanssa merkittävästi vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi edellytyksenä talousvesiverkostoa koskevasta liittämisvelvollisuudesta vapauttamiselle on, että kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi terveydensuojelulain laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävää talousvettä. Edellytyksenä jätevesiviemäriverkostoa koskevasta liittämisvelvollisuudesta vapauttamiselle on mainitussa momentissa säädetyn lisäksi, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely on järjestetty ympäristönsuojelulaissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

Edellä 2 momentissa säädetyn estämättä vapautus voidaan myöntää, jos liittämisen arvioidaan aiheutuvan taajaman ulkopuolella kiinteistön omistajalle tai haltijalle ilmeisen kohtuuttomaksi. Liittämisen ilmeistä kohtuuttomuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon kiinteistön omistajan tai haltijan:

1) korkea ikä ja muut vastaavat elämäntilanteeseen liittyvät erityiset tekijät;

2) pitkäaikainen työttömyys tai sairaus taikka muu näihin rinnastuva sosiaalinen suorituseste.

Myönnetty vapautus raukeaa, jos kiinteistön käyttö muuttuu siten että vesihuoltolaitoksen palvelujen tarve lisääntyy tai kiinteistön omistus tai hallinta vaihtuu.

Vesihuoltolain uudistaminen

Yhdessä tehokkaammin

Liittämisvelvollisuuden muutoksella parannetaan vesihuoltolaitosten toimintaedellytyksiä.

Maa- ja metsätalousministeriö

Kunnan vesihuoltotehtävät, vesihuollon kehittäminen kunnassa ja kunnan järjestämisvelvollisuus

Vesihuollon alueellinen yleissuunnittelu

Kunnan vesihuoltotehtävät (4 b §)

- *Kunnan tulee hallintosäännössä antaa määräykset tämän lain mukaisista tehtävistä vastaavista kunnan viranomaisista.*
- *Kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalain (410/2015) 8 luvussa.*
- Eli: Kunnan tulee hallintosäännössään antaa määräykset lain mukaisista tehtävistä vastaavista kunnan viranomaisista.
 - Kunnan tehtävillä tarkoitettaisiin erityisesti vesihuollon kehittämiseen ja järjestämiseen liittyviä tehtäviä, joista säädetään tarkemmin 5, 5 a ja 6 §:ssä.
-> kehittämisestä vastaava taho
 - Lisäksi näitä kunnalle säädettyjä tehtäviä on myös 4 c ja 4 d §:ssä.
- Kunnat voivat järjestää tehtävänsä yhteistoiminnassa kuntalain mukaisesti ilman vesihuoltolain säännöistäkin, joten kyse on informatiivisesta viittauksesta kuntalaissa säädettyyn, eikä sillä aseteta kunnalle toimintavelvoitteita.

Vesihuollon kehittäminen kunnassa (5 a §)

- *Kunnan on kehitettävä vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, tukkuvesihuoltolaitosten sekä muiden kuntien ja muiden keskeisten tahojen kanssa.*
- *Ennen kunnan vesihuoltosuunnitelman hyväksymistä kunnan on pyydettävä valvontaviranomaisilta lausunto. Hyväksytty suunnitelma tulee julkaista tiedonsaannin kannalta olennaisilta osiltaan yleisessä tietoverkossa.*
- Pääosin voimassa olevan kaltainen pykälä, muutosta:
 - Kehittäminen tulee toteutua yhteistyössä kaikkien kunnan alueella toimivien laitosten kanssa, tiedoksi lähettäminen ei riitä
 - Vesihuoltosuunnitelman laadinta + lausuntojen pyytäminen
 - Julkaistava netissä (huomioitava että on vain julkista tietoa)

Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältö (Vesihuoltoasetus 2 §)

Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa esitetään vähintään seuraavat asiat:

- 1) *yleiskatsaus kunnan nykyisistä ja tulevista vesihuoltopalveluiden käyttäjistä ja palveluiden tuottajista sisältäen kunnan vesihuoltolaitoksen, asiakasomisteiset vesihuolto-osuuskunnat ja muut mahdolliset yksityisomisteiset vesihuoltotoimijat;*
 - Yhteenveto vesihuollon järjestämisestä ja vesihuoltopalveluista kunnan alueella
- 2) *perustiedot kunnan väestöennusteista, elinkeinorakenteen arvioidusta kehityksestä ja kaavoitustilanteesta;*
 - Väestöennusteen ja elinkeinorakenteen arvioidun kehityksen kuvauksessa voi hyödyntää kuntalain (410/2015) mukaista kuntastrategiaa ja kaavoitustilanteen kuvauksessa kaavoituskatsausta
- 3) *kuvaus kunnassa tavoiteltavasta vesihuollon palvelutasosta;*
 - Kunnalle harkinnanvaraa palvelutason kuvaamiseen tavoitteena määrittelystä on hyötyä vesihuollon kehittämiseksi kunnassa. Laitosten omaisuudenhallintasuunnitelmien riskiarvioita voi hyödyntää palvelutason nykytason arvioinnissa ja tulevan suunnittelussa. Kuntaliiton 2015 Vesihuollon kehittäminen ja ohjaaminen –opas

Kunnan vesihuoltosuunnitelma (5 a §)

Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältö (Vesihuoltoasetus 2 §)

Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa esitetään vähintään seuraavat asiat:

4) kuvaus kunnan yhteistyöstä ja tavoitteista asiakasomisteisten vesihuolto-osuuskuntien kanssa;

- Kuvaus kunnan osuuskuntien kanssa tekemästä yhteistyöstä sekä suunnitelluista yhdistymisistä

5) kuvaus vesihuoltolaitosten nykyisistä ja suunnitelluista toiminta-alueista kunnan alueella;

- Kuvaus tulevaisuudessa mahdollisesti hyväksyttäväksi tuotavista toiminta-alueista tai toiminta-alueiden laajennuksista tai supistamisista. Toiminta-alesuunnitelmat eivät ole kuntaa sitovia, vaan luonteeltaan suunnitelmia. Kuvausta ei edellytetä tehtävän kartta- tai paikkatietomuotoisena, joten kuvaus voi olla myös sanallinen kuvaus, mikäli informaatioisisältö on selkeä.

6) kuvaus kunnan vesihuoltopalveluiden nykyisistä ja suunnitteilla olevista tuottamistavoista, vedenhankinnan ja jätevedenkäsittelyn vaihtoehtoista ja yhteistyöstä muiden kuntien kanssa;

- Vedenhankinnan kuvauksella tarkoitetaan sen tunnistamista, onko alueella toimivilla vesihuoltolaitoksilla riittävästi raakavesilähteitä. Tarkoituksena ei ole esittää vedenottoa yksityiskohtaisesti esimerkiksi kohdetietona ja tiedon julkisuus tulee huolella arvioida.

Kunnan vesihuoltosuunnitelma (5 a §)

Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältö (Vesihuoltoasetus 2 §)

Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa esitetään vähintään seuraavat asiat:

7) kuvaus kunnan omistajapolitiikasta vesihuollossa ja kokonaan kunnan omistuksessa tai kunnan määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten omistajaohjauksen järjestämisestä;

- Miten kokonaan kunnan omistuksessa tai määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten ohjaus järjestetään, ja miten kunta myötävaikuttaa omistuksessaan tai määräysvallassaan olevien vesihuoltolaitosten hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjauksesta säädetään myös kuntalaissa, ja muissa yhteyksissä laadittuja kuvauksia voikin hyödyntää kunnan vesihuoltosuunnitelmassa. Kunta voi olla alueensa vesihuolto-osuuskunnissa osakkaana, jolloin kunnan rooli osuuskunnissa tulisi kuvata.

8) kunnan vesihuoltotehtävistä vastaavat tahot.

- Tahot, jotka vastaavat kunnassa vesihuoltotehtävistä siten kuin vesihuoltolain 4 b §:ssä on säädetty. Vesihuoltosuunnitelmassa tulisi todeta se, miten valvonta- ja kehittämistehtävät kunnassa ovat esimerkiksi kunnan hallintosäännössä vastuutettu.

Kunnan järjestämisvelvollisuus (6 §)

- Ei merkittäviä muutoksia, pysyy lähtökohtaisesti vastaavana, kuin nykyisin
 - Kunnan järjestämisvelvollisuus syntyisi jatkossakin silloin, kun suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat
 - Kysymys siitä, mitä tarkoittaa 6 §:n 2 momentti: Jos vesihuoltolaitoksen perustaminen tai sen toiminta-alueen laajentaminen ei ole tarkoituksenmukaista tai taloudellisesti mahdollista, kunta voi vaihtoehtoisesti ryhtyä muihin toimenpiteisiin talousveden saatavuuden tai jäteveden poisjohtamisen turvaamiseksi.
 - Vastaava, kuin voimassa olevassa laissa
 - Erityistilanteet, esim. talousveden toimittaminen kiinteistölle muutoin kuin verkostossa, umpisäiliön rakentaminen, jätevesikuljetuksen järjestäminen umpisäiliöistä tai läheisten kiinteistöjen liittäminen kunnan koulun tai vastaavan laitoksen jätevesijärjestelmään
- Kun kunnalla esim. terveydellisiä tai ympäristönsuojelullisia syitä järjestää tietylle alueelle tai kiinteistölle vesihuolto, mutta ei tarkoituksenmukaista/mahdollista vahvistaa toiminta-aluetta

Vesihuollon turvaaminen (9 b §)

- *Jos vesihuoltolaitos ei kykene huolehtimaan vesihuollosta 9 §:ssä säädetyllä tavalla, kunnan on ryhdyttävä 6 §:n mukaisiin toimenpiteisiin vesihuollon toimivuuden varmistamiseksi alueella.*
 - Pykälä on uusi, mutta periaate jos voimassa olevassa laissa. Pykälä pelaa yhteen 6 § kanssa
 - Koskee laitoksia, joille on vahvistettu toiminta-alue
 - EVK voisi edellyttää kuntaa varmistamaan, että laitos täyttää toiminta-aluepäätökseen perustuvat velvoitteensa tai ryhtymään muihin toimenpiteisiin järjestämisvelvollisuutensa täyttämiseksi

Vesihuollon alueellinen yleissuunnittelu (5 §)

- *Elinvoimakeskus ohjaa vesihuollon alueellista yleissuunnittelua vesihuollon toimintavarmuuden, alueellisen yhteistyön ja rakenteellisen muutoksen edistämiseksi.*
- *Kunnan tulee osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.*
- Pääosin ennallaan, tarkennuksena:
 - EVK:n rooli ohjaavana tahona

Siitymäsäännöksistä

Siirtymäaikoja

- Lakimuutos + asetus voimaan 1.1.2026
- Kunta antaa hallintosäännössä määräykset lain mukaisista tehtävistä vastaavista kunnan viranomaisista viimeistään 1.1.2028
- Kunta laatii kunnan vesihuoltosuunnitelmaan viimeistään 1.1.2028
- Kunta tarkistaa toiminta-alueet ja arvioi tarpeen toiminta-alueelle viimeistään 1.1.2031
- Liittämisvelvollisuus muuttuu (taajamien ulkopuolella toiminta-alueella): 4 vuotta toiminta-alueen tarkistamisesta, eli viimeistään 1.1.2035
- Verkostotiedot koneluettavaan paikkatietomuotoon viimeistään 1.1.2031
- Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma viimeistään 1.1.2028
 - Maksut päivitettyjen maksusäännösten mukaisiksi omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisen jälkeiseen tilikauteen mennessä
- Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma viimeistään 1.1.2030
- Uudensisältöinen toimintakertomus tilikaudelta, joka alkaa omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisen jälkeen
- Ennen lakimuutosten voimaantuloa vireille tulleet asiat: noudatetaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä

Lisätietoja

Linkkejä

- Soveltamisopas julkaistaan myöhemmin keväällä
- Ajantasainen laki 119/2001: ([linkki](#))
 - Perustelut:
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_40+2025.pdf
- Valtioneuvoston asetus vesihuollosta 1173/2025 ([linkki](#))
 - Perustelumuistio: ([linkki](#))
- UKK (toistaiseksi MMMn sivuilla)
 - <https://mmm.fi/vesihuoltouudistus/vesihuoltolaki>